

ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЕРИВАТИВІВ

*Л.М. Пилипенко**Національний університет „Львівська політехніка”, вул. С. Бандери, 12,
м. Львів, Україна, 79026, e-mail: lpylypenko@ukr.net*

Деривативи, як один з різновидів фінансових інструментів, відіграють важливу роль в розвитку сучасної глобальної економіки. При чому, ця роль є доволі неоднозначною та багатогранною, оскільки, з одного боку, деривативи стимулюють зростання як фінансових, так і товарних ринків, а з іншого, на думку багатьох експертів і вчених, провокують кризові явища в економіці.

Не зважаючи на можливий негативний вплив на економіку, деривативи та операції хеджування є доволі ефективним інструментом управління процентними, валютними та цінovими ризиками. Проте, серед українських суб'єктів господарювання цей інструмент не набув популярності, здебільшого через незрозуміність фінансових і фондових ринків. І однією з причин цього експерти вважають недосконалість методики й методології бухгалтерського обліку деривативів та їхньої репрезентації у фінансовій звітності.

Дійсно, методика бухгалтерського обліку деривативів в Україні не є достатньо регламентованою імперативами, зокрема, національними П(С)БО, і не часто ставала об'єктом наукових досліджень в працях українських вчених. Ця тематика ґрунтовно розглянута лише у працях Л.О. Примостки [1] та В.С. Здренника і О.В. Ярощука [2].

Результати їхніх досліджень, зокрема, виокремлений В.С. Здренником і О.В. Ярощуком парадокс переоцінки фінансового зобов'язання за похідними фінансовими інструментами на рахунках бухгалтерського обліку свідчить про недосконалість методології їхнього обліку.

На міжнародному рівні бухгалтерський облік деривативів як різновиду фінансових інструментів регламентується аж трьома стандартами – МСФЗ 7 (IFRS) „Фінансові інструменти: розкриття інформації”, МСБО (IAS) 32 „Фінансові інструменти: подання” та МСБО 39 „Фінансові інструменти: визнання та оцінка”. Але багато базових проблем бухгалтерського обліку деривативів та їхньої репрезентації у публічній звітності залишаються невіршеними. До таких проблем, на нашу думку, можна віднести:

- суперечливість в підходах до визнання та оцінювання деривативів, зокрема щодо належності їх до балансу. З одного боку, деривативи можна розглядати як „дуети” двох статей – активної і пасивної, а з іншого, існують обмеження щодо визнання їх балансовими об'єктами;

- невизначеність відображення деривативів та результатів операцій хеджування у фінансовій звітності, що обумовлене вищевказаною проблемою;

- формування резервів (зокрема, облікових) під операції з деривативами (хеджування чи спекулятивними операціями) тощо.

Вказані проблеми мають методологічне, а методико-технічне походження. Тому намагання їхнього вирішення на суто методичному рівні чи під впливом положень податкових та інших імперативів не сприяє прозорості та об'єктивності репрезентації деривативів та операцій хеджування у фінансовій звітності, а навпаки, може зумовити викривлення

фінансової інформації, відображеній в публічній звітності, та створити перешкоди для її об'єктивного аналізу.

Список використаних джерел:

1. Примостка Л.О. Фінансові деривативи: аналітичні та облікові аспекти: монографія / Л. О. Примостка. – К.: Київ. нац. екон. ун-т, 2001. – 264 с.

2. Здреник В.С. Бухгалтерський облік і контроль операцій з похідними фінансовими інструментами: організація та методика : монографія / В. С. Здреник, О. В. Ярошук; Терноп. нац. екон. ун-т. – Тернопіль: Крок, 2011. – 271 с.

УДК 657.411

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ: ЙОГО СТРУКТУРА І ПОРЯДОК ВІДОБРАЖЕННЯ ЗМІН.

І.О.Павлишин

ІФНТУНГ, вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ, Україна, 76019

Одним із основних завдань бухгалтерського обліку є достовірне та повне відображення в ньому прав власників та розкриття їх у фінансовій звітності. Важливою інформативною ознакою будь-якого економічного суб'єкта вважається показник рівня його власного капіталу.

Власний капітал є важливою складовою серед джерел формування ресурсів підприємства, тому правильна організація його обліку є запорукою точної і потрібної інформації, яка є основою ефективних управлінських рішень [2].

7.02.2013 року було прийняте НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», який було відмінено існуючі раніше ПСБО 1-5. Було змінено підхід до формування фінансової звітності, а також внесені суттєві зміни як до їх назв, так і до їх наповнення.

Відомо, що власний капітал у балансі відображається у першому розділі пасиву «Власний капітал» і до 2013 року включав у себе такі статті: статутний капітал, пайовий капітал, додатковий вкладений капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал. Порівняльний аналіз змін, що відбулись в структурі власного капіталу відображено в таблиці 1.

Рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» об'єднав у собі раніше відокремлені рахунки «Статутний капітал» та «Пайовий капітал», і це логічно, оскільки як статутний, так і пайовий власне є різними формами зареєстрованого капіталу, що залежить від організаційно-правової форми підприємства. На нашу думку не зрозумілим залишається тільки винесення пайового капіталу у назву нового рахунку, так як статутний капітал зустрічається у набагато більшій кількості суб'єктів господарювання, ніж пайовий. Доцільно було новий рахунок назвати просто «Зареєстрований капітал».

Зміни, запроваджені [НПСБО 1](#), суттєво вплинули на структуру додаткового капіталу. Якщо раніше додатковий капіталу поділявся на